

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ. 66

Піть Ігор Юрійович

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 68

Данілов Олександр Дмитрович

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. 72

Зільберт Валентина Сергіївна

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД
ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ 75

Костюк Михайло Анатолійович

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ЗМІСТУ ГАРАНТІЙ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ. 77

Малюта Владислав Васильович

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» ПРИ РОЗГЛЯДІ
СКАРГ 80

Негара Олена Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НАДАВАЧІВ ПУБЛІЧНИХ
ПОСЛУГ 82

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ 86

Мельничук Ольга Степанівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS EC 89

Кравченко Сергій Петрович

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВА 93

Чувакова Ганна Михайлівна

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 96

Рязанов Михайло Юрійович

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ. 98

Антошина Ірина Володимирівна

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПРАВА У ЦИФРОВУ ЕРУ 102

Ковбасюк Степан Валерійович

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ІЕРАРХІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ. 105

Іванчук Віра Євстафіївна

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВА. 107

Грунь Олександр В'ячеславович

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ 110

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 113

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Аніщук Ніна Володимирівна

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ
XX СТ. 116

є формування нової управлінської культури, заснованої на принципах доброчесності, відповідальності та орієнтації на публічний інтерес. Це передбачає не лише вдосконалення нормативно-правового регулювання, але й підвищення професійного рівня державних службовців, розвиток етичних стандартів та запровадження ефективних механізмів внутрішнього контролю.

Слід зазначити, що антикорупційна політика у післявоєнній Україні має трансформуватися у системний інструмент публічного адміністрування, який забезпечує ефективне функціонування держави, її інституційну стійкість та відповідність європейським стандартам. Корупція в умовах післявоєнного відновлення набуває нових форм і масштабів, що обумовлює необхідність переходу від реактивної до превентивної моделі антикорупційної політики. Ефективність цієї політики безпосередньо залежить від рівня інтеграції правових, інституційних та цифрових механізмів у систему публічного адміністрування. Водночас євроінтеграційний курс України визначає необхідність імплементації кращих європейських практик, зокрема забезпечення відкритості даних, підзвітності публічної влади та цифровізації управлінських процесів. Ключовим чинником успішності антикорупційної політики є також формування культури доброчесності та підвищення відповідальності суб'єктів публічної влади. Таким чином, розвиток антикорупційної політики має здійснюватися на основі комплексного підходу, що поєднує адміністративно-правові, інституційні та технологічні механізми, забезпечуючи прозорість, підзвітність та ефективність публічного адміністрування як основу сталого розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 03.04.2026)
2. Глушенко Н. В. Антикорупційна політика України : виклики та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2025. Вип. 88. Ч. 2. С. 349–354.
3. Наумчук К. М. Державна антикорупційна політика України. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2(104). С. 156–162.
4. European Commission. Ukraine 2023 Report. Brussels : European Commission, 2023. 120 p. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/strategy-and-reports_en (дата звернення: 03.04.2026 p.).

Ключові слова: антикорупційна політика, публічне адміністрування, післявоєнне відновлення, корупційні ризики, цифровізація, євроінтеграція, доброчесність.

Key words: anti-corruption policy, public administration, post-war recovery, corruption risks, digitalization, European integration, integrity.

СЕКЦІЯ 3.

ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Керівник секції: завідувач кафедри історії держави і права, доктор юридичних наук, професор Аніщук Ніна Володимирівна

Секретар секції: асистент кафедри історії держави і права, доктор філософії у галузі права Завальнюк Ірина Володимирівна

Аніщук Ніна Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри історії держави і права,
доктор юридичних наук, професор*

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

На початку ХХ ст. вітчизняний жіночий рух увійшов у нову стадію, визначальною особливістю якої є його політизація – становлення ідей виборчого права для жінок, оформлення жіночих секторів у політичних партіях і проголошення «жіночого питання» на порядку денному в їхніх програмах, організаційна діяльність жінок у сфері консолідації жіночого руху в країні. Завдяки ліберальним змінам в освіті зростала кількість жінок з фаховою чи вищою освітою, стало збільшувалась чисельність жінок у виробничій сфері, все більше осіб входило до революційних гуртків, набували досвіду участі в громадській діяльності, що впливало на їх статус і перетворювало жіноцтво у соціальну групу, з якою потрібно рахуватись. В українських землях Російської імперії жіночий рух був тісно пов'язаний із національним і включав не тільки гасла боротьби за права жінок, але й національного визволення. Громадські діячки й активістки, чий ім'я на у всіх на слуху, прагнули поширити ідеї жіночої емансипації, утворювали різноманітні жіночі організації, сприяючи консолідації та взаємопідтримці жінок, артикулюючи їхні вимоги, здійснюючи конкретні кроки допомоги та сприяння. На Наддніпрянщині жінки були задіяні у численних товариствах різноманітного спрямування – від релігійно-благодійницьких до радикально-революційних. Їх біографії знаходяться в центрі уваги істориків, які намагаються не тільки внести історичну справедливість у відношенні до жіночої половини людства, а й провести гендерний аналіз суспільства, довести вагомість діяльності своїх героїнь, які попри всі перепони, торували шлях до соціальної справедливості [1].

Однією з таких діячок, чия діяльність була присвячена боротьбі жінок за свої права, була Олександра Яківна Єфименко (1848-1918) – історик, етнограф, педагог, громадський діяч, перша в історії нашої держави жінка-доктор історії та професор. Між тим, тривалий час постать О. Єфименко залишалася недоо-

ціненою. За доби незалежності України її віднесли до видатних співвітчизників, діяльність яких пов'язана з Україною і стали славою та гордістю її народу. Зокрема, у 2002 р. постать Олександри Єфименко було включено до меморіального альманаху «Народжені Україною» [2, с. 612]. Нещодавно, у 2024 р. одну із вулиць Харкова перейменували на честь української історикині та етнографки **Олександри Єфименко** (колишня вулиця Добролюбова) [4].

Олександра Яківна Єфименко, як громадський діяч, виступала за жіночу емансипацію, за рівні права жінок і чоловіків. На початку ХХ ст. вона приймала активну участь у розвитку жіночого руху в Україні. Її відносять до одних із ініціаторів створення Харківського товариства взаємодопомоги трудящих жінок (ХТВТЖ) – жіночої громадської організації, яка проіснувала з 1902 по 1919 рр.

Статут ХТВТЖ після широкого обговорення був затверджений Міністерством внутрішніх справ 15 листопада 1902 р. У ньому закріплювалася мета товариства – поліпшення матеріальних і моральних умов існування своїх членів. Виходячи з цього, визначалися конкретні завдання: товариство «1) видає нужденним членам одноразові й щомісячні допомоги та позики; 2) влаштовує бюро для підшукування занять членам суспільства; 3) влаштовує для своїх членів і їх сімей...квартири, їдальні, лікарні, притулки для нужденних..., систематичні курси з предметів наукових і професійних, денний притулок та школу, дитячий садок, ... літні колонії для дітей членів товариства, ...бібліотеку й читальню при ній, майстерню й при ній вітрину для збуту рукодільних робіт» [3, с. 45].

На чолі ХТВТЖ стояв комітет із 15 осіб, що обиралися на три роки. На установчих зборах, що відбулися 15 і 22 грудня 1902 р. головою комітету було обрано Л. Є. Єфимович (голівувала до 1905 р.), товаришем голови – О. Я. Єфименко [3, с. 45]. В подальшому, у 1906 р. Олександрю Єфименко було обрано головою цієї організації. На цій посаді вона працювала до 1907 р., оскільки у цьому році вона переїхала до Петербургу.

Головною же справою ХТВТЖ стали засновані ними Вищі жіночі курси (ВЖК), навколо яких згуртувалися сотні кращих представників харківської громадськості – професори, вчителі, юристи, медики, підприємці, чиновники, творча інтелігенція, і, звичайно, жінки з різних станів – усі, хто розумів необхідність розвитку вищої жіночої освіти. На початку 1904 р. було сформовано комісію з організації ВЖК. Комісію очолила історик О. Я. Єфименко [3, с. 46]. 27 квітня 1907 р. Міністерство народної освіти дозволило ХТВТЖ відкрити Вищі жіночі курси. 30 травня 1907 р. харківський попечитель затвердив Положення про них [3, с. 47].

Таким чином, в історії розвитку жіночого руху в Україні важливе місце належить Харківському товариству взаємодопомоги трудящих жінок (ХТВТЖ), яке за 17 років роботи істотно вплинуло на формування та розвиток прав жінок. Об'єднавши навколо своїх установ широкі верстви населення, воно допомогло багатьом жінкам подолати життєві труднощі, дати освіту жінкам та самореалізуватися в різних сферах життєдіяльності українського суспільства. І неабияку

роль у цій організації відіграла видатна історикиня, етнографиня та громадська діячка Олександра Яківна Єфименко, яка була в керівництві цієї організації та завдяки зусиллям якої було створено Вищі жіночі курси (ВЖК).

Список використаних джерел:

1. Ніколаєнко О. Стійка захисниця жіночого рівноправ'я – В. М. Білоконська в жіночому русі на початку 20 ст. *Етіпак*. 2023. Вип. 4 (44). С.42-56.
2. Олександра Єфименко. Народжені Україною. Меморіальний альманах. У 2-х т. Київ : ЄВРОМЕДЖ, 2002. Т.1.896с.
3. Павлова Т. Г. Харківське товариство взаємодопомоги трудящих жінок (1902-1919 рр.) *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2014. №1119. Вип. 18. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. С. 44-49.
4. У Харкові низку вулиць перейменували на честь відомих українок. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/u-harkovi-nyzku-vulyts-perejmenuvaly-na-chest-vidomyh-ukrayinok> (дата зверення: 15.03.2026).

Ключові слова: Олександра Єфименко, жіночий рух, права жінок, рівноправ'я жінок і чоловіків, жіноча емансипація.

Key words: Oleksandra Yefimenko, women's movement, women's rights, equality between women and men, women's emancipation.

Горяга Оксана Вікторівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права,
кандидат юридичних наук, доцент*

КНЯГИНЯ ОЛЬГА – ВИДАТНА ЖІНКА ТА ДЕРЖАВНА ДІЯЧКА

Княгиня Ольга – видатна жінка та державна діячка, мудра, сильна, харизматична постать із сторінок нашої багатовікової історії. Її походження достеменно не підтверджене. Існує декілька версій, але жодна з них на сто відсотків науково не підтверджена.

Ольга, у хрещенні відома як – Олена, 910 – 969 рр., була дружиною князя Ігоря, який був київським князем та після його загибелі восени 944 р. стала правити на київському столі. В шлюбі з князем Ігорем, княгиня Ольга, мала сина – Святослава Ігоровича. З правлінням княгині Ольги пов'язаний значущий, новий етап розвитку давньоруської державності. Саме княгиня Ольга в 945 р. ліквідувала племінне князіння у Древлян [5].

У науковців виникають питання, чи дійсно княгиня Ольга помстилась Древлянам за вбивство свого чоловіка? Древлянські племена, що проживали на захід від Києва, дійсно брали участь у вбивстві князя Ігоря. Коли княгиня Ольга